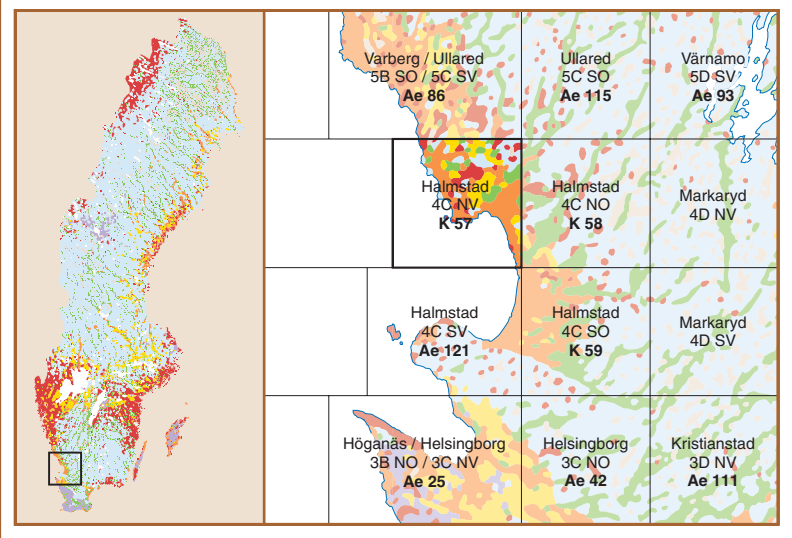

Jordartskartan

4C Halmstad NV

Map of the Quaternary Deposits

Skala 1:50 000

2006

KORTFATTAD BESKRIVNING AV JORDARTERNA

I det följande ges en mycket kortfattad beskrivning av jordarterna inom kartområdet 4C Halmstad NV. En mer omfattande gemensam beskrivning till kartområdena 4C Halmstad NV, NO och SO utges separat.

JORDARTER SOM BILDATS AV LANDISEN ELLER DESS SMÄLTVATTEN (GLACIALA AVLÄGGRINGAR)

Större delen av de jordarter som idag täcker berggrunden inom området bildades under slutet av den senaste isiden. Jordarterna bildades vid inlandsisens randzon och i det smältvattnen som frigjordes då isen smälte för ca 16000–18000 år sedan. Större delen av kartområdet ligger under nivån för högsta kustlinjen.

Efter landisens avsmältning avsattes sorterade sediment i havet utmed den forna strandzonen samt utmed vattendragen. Även torvmarkerna har bildats efter landisens avsmältning.

Morän

Landisen tog upp och bearbetade lossbrutna delar av berggrunden och äldre jordlager. I samband med isens avsmältning avsatte materialet som en osorterad jordart, morän. Denna bildades dels under isen, dels i isens uppspruckna randzon. Vid Margreteberg (9 c) förekommer moränadocka jordarter avsatta före den senaste nedsmältningen.

Moränen inom kartområdet domineras av sand och har en växlande halt av silt, grus, sten och block (sandig morän). Kornstorleksammansättningen och blockhalten varierar dock något beroende bl.a. på bergartsinnehåll, transportsträcka och eventuell inblandning av äldre jordlager. Huvuddelen av moränens yta är närmast blockig, men främst i höjdområdena förekommer områden med blockfattig morän.

Isälvsavlagringar

Vid landisens avsmältning bildades stora mängder smältvatten. Vattnet samlades i tunnar och sprickor i isen och sökte sig ut mot stranden. Material som fanns i isen, alltifrån block till lerpartiklar, transporterades och sorterades i smältvattnet. Isälvsavlagringarna bildades när block, sten, grus och sand avsattes i isens hälligheter eller framför isen.

Kartområdets isälvsavlagringar är till viss del samlade i större eller mindre randbildningar som markerar tillfälliga isarandilgen. En del mindre, delvis lerfärgade rullstensåsar förekommer inom kartområdet liksom några större deltalbildningar. Flera av dessa har sannolikt avsatts kring den förmodade nivån för den högsta kustlinjen.

Oeter om Halmstad har ett delta, som sannolikt till största delen underlagras av mäktig lera, fått en speciell beteckning på jordartskartan.

Glaciale finkorniga sediment

Under isavsmältningen spreds isälvmassas slam i det dåvarande havet och sedimenterade som silt och lera. Vattenförlingen växlande med årtiderna. Under sommarhalvåret var vattenförlingen kraftig och slamtansport stor. Under vinterhalvåret var sedimenttillsörslsen liten. Varvrig lera utgjavs av ett lockare sommarstarkt dominerat av silt och ett tunnare vintersiktigt av lera. Den glaciala leran inom kartområdet är varvrig men varvigheten saknas vanligen den översta metern (meterna). Lokalt påträffas en hel del grus och sten i de ytligare delarna av leran, som då kan få ett moränliknande utseende. Bland annat förekommer flinta i leran.

Avsmältningen av silt och lera fortstärkte i viss mån in i postglacial tid, men på kartan har inte gjorts någon särskild beteckning på jordartskartan.

JORDARTER SOM BILDATS EFTER LANDISENS AVSMÄLTNING (POSTGLACIALA AVLÄGGRINGAR)

Under landhöjningens utsattes tidigare avsatta jordlager för vågornas påverkan (svallning) varvid en viss omlagring av de ytligare jordlagren skedde. De utsvalade partiklarna avlagrades utanför stränderna som svallgrus och svallland. En viss omlagring av de ytligare delarna av den redan avsatta siltan och leran skedde också. I sjöarna och lokalt längs kusten avsattes gyttja och gyttjelera som slutligen täcktes av torv och bildade torvmarker. Många torvmarker har också bildats genom försurning av fastmark.

Svållediment

Det mest utbredda svålledimentet utgjavs av sand, som återfinns i anslutning till de större isälvsavlagringarna, men främst inom en flera kilometer bred zon utmed dagens kustlinje. Sanden, som till stor del underlagras av lera, kan lokalt bli flera meter mäktigt. Lokalt förekommer såväl svallgrus som klapper utmed kusten.

Vindavlagringar

Vindavlagringar utgjavs främst av flygsand (mellansand–finsand). Den avsattes i regel som kullar eller ryggar, s.k. dyner. Ett tunt lager täckande flygsand utan egenformer förekommer sannolikt inom stora delar av kustslätten. Långa kustparallella dyner förekommer utmed större delen av kuststräckan. Stora dynomödder finns bl.a. vid Haverdal (6 b) och nordost om Villshärad (7 b). En av Sveriges högsta sanddyner (Stora Sandkullen) finns i det senare området.

Älv- och svåmsediment

Älv- och svåmsediment har avsatts utmed rinnande vatten (främst utmed Nissan) inom periodvis översvämnade områden. De förnimda sedimenten är äldre, medan de yngre svåmsedimenten lokalt fortfarande avsatts under högvattensperioder. Sammansättningen varierar från lera till sand med en växlande inblandning av organiskt material. Långa Nissan är de äldre svåmsedimenten delvis täckta av svallland.

Torv

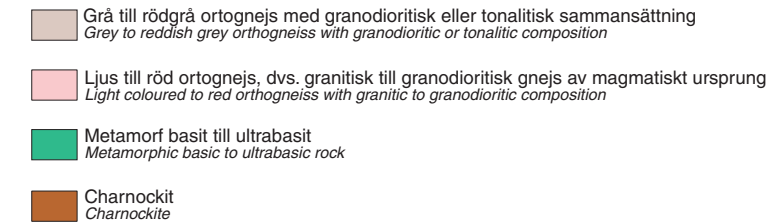
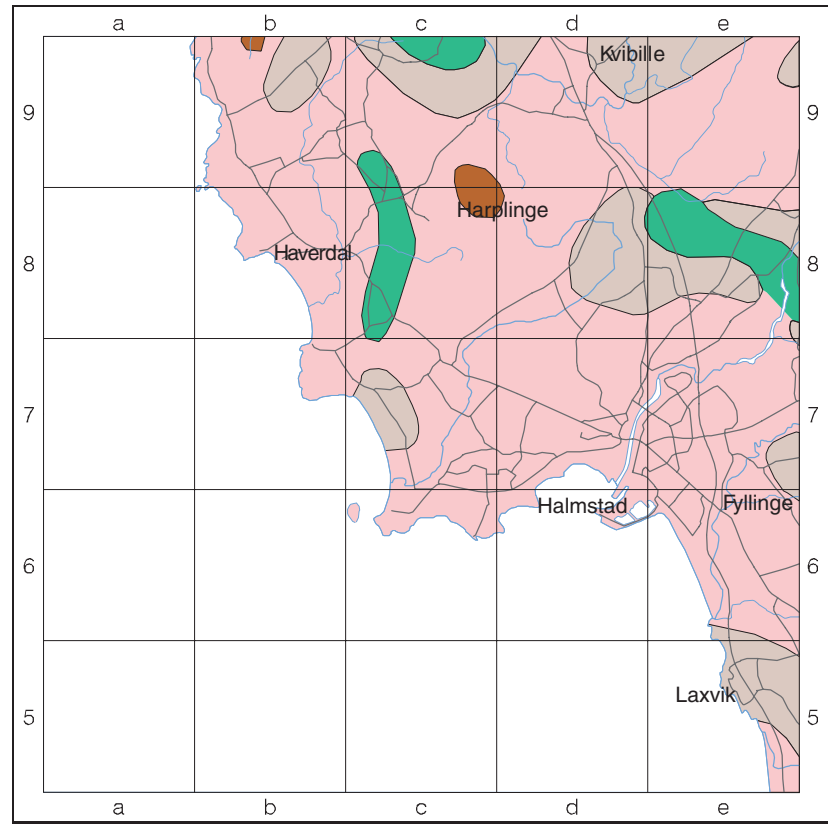
Torvmarkerna bildades och bildas fortfarande genom igenväxning av tidigare sjöar eller genom försurning av fastmark. Torvjordar består av mer eller mindre formullnads vaxtdelar som bevarats i fuktig miljö. En stor del av torvmarkerna inom kartområdet tillhör den senare kategorin. På kartan in-teglas torvmarkerna i mossar och kärr eller vegetationsötyp.

JORDARTSANALYSER

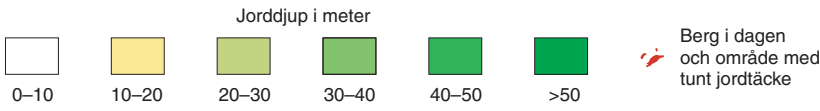
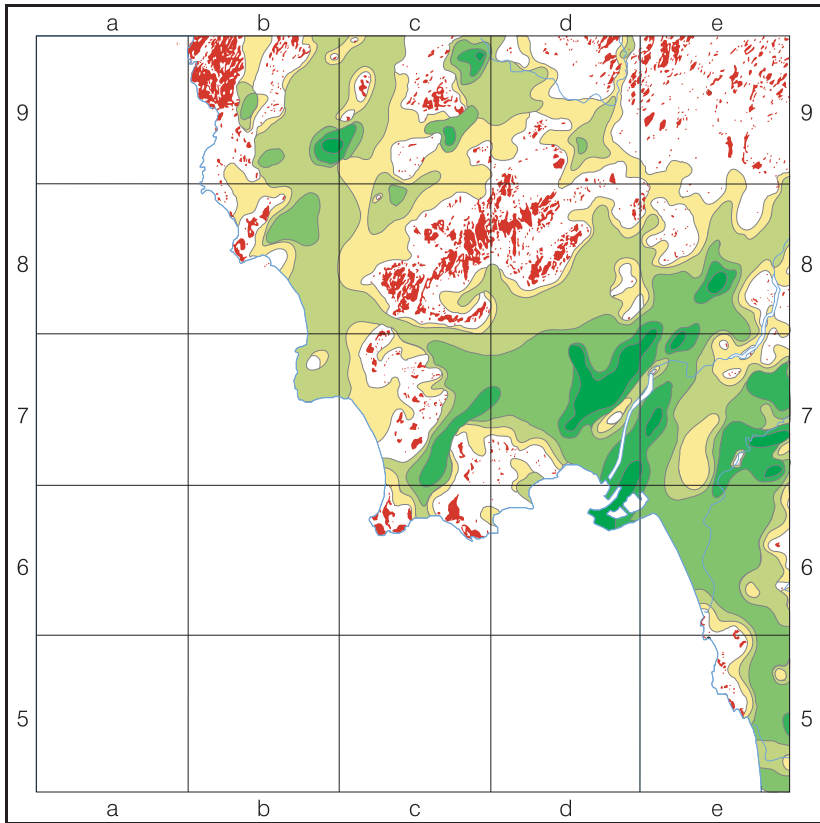
I samband med kartläggningen har tagits prover av olika jordarter. Jordartsprovenas kornstorleks-sammansättning och pH har bestämts. Analysresultaten presenteras i den separata beskrivningen.

1. BERGGRUND
BED ROCK

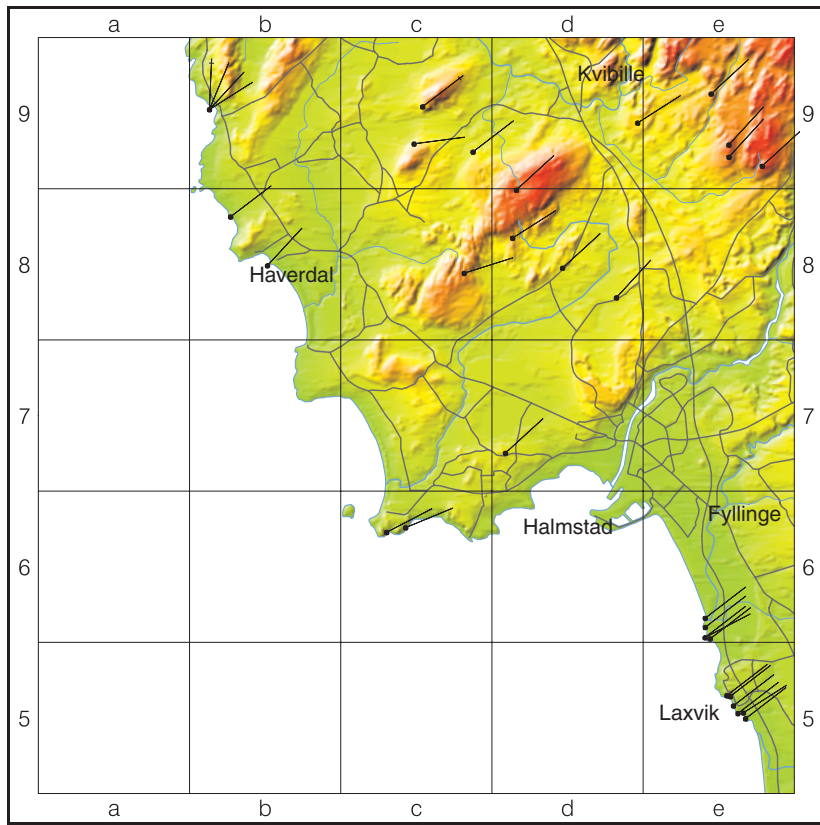
Berggrunden inom kartområdet tillhör östra segmentet av den sydvästsvenska gnejsregionen, och bildades ursprungligen för 1780–930 miljoner år sedan. Den omvandlades metamorft för ca 1450 och 1000 miljoner år sedan. Den dominerande bergarten inom området består av gnejs med granitisk eller granodioritisk sammansättning. Gnejsen är vanligen rödgrå eller gråbrun och ofta tydligt ådrad. Inom området finns röd, fältspatrik granit och också mer eller mindre gnejsig granit som lokalt är ögörförande. Invecklad i gnejsen finns ett antal förekomster av metabasit (amfibolit). I trakten av Harglinge finns ett mindre område med charnockit. Hallands landskaps-sten. Vid Särda nära Haverdal har påträffats en liten förekomst av kritkalksten.

2. JORDDJUP
THICKNESS OF QUATERNARY DEPOSITS

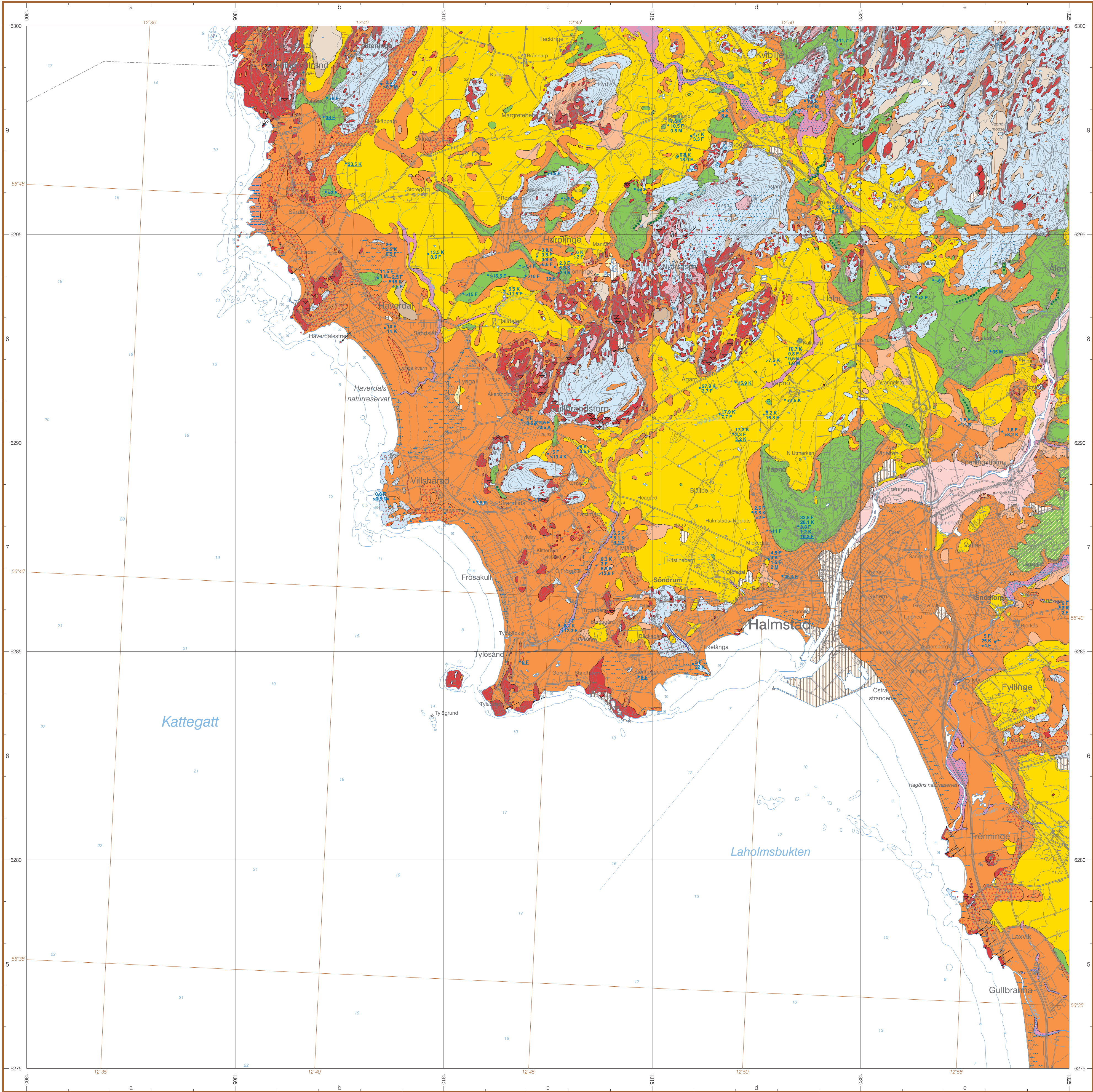
Översiktlig karta över jordlagrens mäktighet. Uppgifter om jorddjupet är hämtade främst från SGUs brunnarsarkiv, men också från geotekniska undersökningar samt borrhningar och seismiska undersökningar som gjorts i samband med kartläggningen.

3. HÖJDFÖRHÅLLANDEN OCH ISRÄFFLOR
TOPOGRAPHY AND GLACIAL STRIAE

Kartan visar områdets relief med belysning från nordväst, absoluta höjder samt räfflelinjeringar. Den topografiska modellen bygger på Lantmäteriets digitala 50 m höjdsdatabas. Räfflor bildades då inlandsisen rörde sig över området och block och stenar som fanns i isens under del repade berget. Räfflornas riktning visar att isen i nedsmältningens slutskede rörde sig i stort sett från nordost mot sydväst.

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

Huvudkontor/Head Office: Box 170, Besöks Väst Villavägen 18, SE-751 23 Uppsala, Sweden. Tel: +46(0) 18 17 70 00, Fax: +46(0) 18 708 26 75, E-post: sgu@sgu.se, URL: http://www.sgu.se

Filialkontor/Regional Offices: Örebro: Guldhälsan 5A, SE-701 20 Örebro, Sweden. Tel: +46(0) 31 709 26 50, Fax: +46(0) 31 709 26 75, E-post: gbg@sgu.se, URL: http://www.sgu.se

Kilarnagatan 10, SE-223 30 Lund, Sweden. Tel: +46(0) 46 31 17 70, Fax: +46(0) 46 31 17 99, E-post: lund@sgu.se

Skogsvägen 4, SE-200 70 Malmö, Sweden. Tel: +46(0) 40 33 346 00, Fax: +46(0) 40 33 346 00, E-post: mmu@sgu.se

Box 16247, SE-102 34 Stockholm, Sweden. Tel: +46(0) 8 545 215 00, Fax: +46(0) 8 54 54 14, E-post: stockholm@sgu.se

© Sveriges geologiska undersökning (SGU), 2006

Modigande behövs från SGU för varje form av mångfaldigande eller återgivning av denna karta. Detta innebär att bara kopiering utan även digitalisering eller överföring till annat medium.

TECKENFÖRKLARING

Jordarterna är i teckenförklaringen grupperade efter bildningsstadiet. De är i princip placerade så att en yngre jordartstyp står ovanför en äldre. Monster utan ram, t.ex. för tunt ytlager av torv, redovisas i kombination med jordartsbeteckning. Inom varje grupp är, utan hänsyn tagen till ålder, den mest finkorniga jordarten placerad överst och den mest grovkorniga underst. De äldsta jordarterna – moränerna – visar normalt direkt på berg. Övriga jordarter underlagras antingen av berg eller ett eller flera äldre jordlager.

